

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi (İzmir-Buca Örneği)*

Yaprak PAMUK

Dokuz Eylül Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi
yaprak-157@hotmail.com

Yrd. Doç. Dr. Hülya HAMURCU

Dokuz Eylül Üniversitesi
Buca Eğitim Fakültesi
hulya.hamurcu@deu.edu.tr

Burcu ARMAĞAN

Dokuz Eylül Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi
burcu_deu_bef@hotmail.com

Özet: Kaygılar insanlar için önemli olan duygu durumları arasında sayılabilir. Üniversitede eğitim gören ve kendini gerçekleştirmek, geliştirmek isteyen öğretmen adaylarının çok değişik kaygılara sahip olabileceği bilinen bir gerçektir. Bu nedenlerle araştırmada Sınıf öğretmeni adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi öngörülmüştür. Çalışmada, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmacıların çalışmakta olduğu Üniversite çalışma evreni olarak belirlenmiş ve 4. Sınıf öğrencileri (234 kişi) örnekleme oluşturmuştur. Araştırmada öğrencilere Öner ve Le Compte (1983) tarafından uyarlanmış olan Durumluk ve Sürekli Kaygı ölçekleri uygulanmıştır.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre; öğretmen adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri medeni durumları ve akademik başarıları açısından anlamlı olarak farklılaşmamıştır. İkinci öğretimde eğitim görmekte olanların durumluk kaygı düzeyleri gündüz eğitim görenlere göre anlamlı derecede farklıdır. Ayrıca kadın öğretmen adaylarının sürekli kaygı düzeyleri de erkek adaylara göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Açık uçlu sorunun analizinde ise öğretmen adaylarının iş bulamama, atanamama, KPSS'de başarılı olamama ve aile-çevre beklentileri konusunda kaygı duydukları ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmeni adayı, Durumluk ve Sürekli kaygı

Examination of Situational and Continuous Anxiety Level of Classroom Teachers Candidates (Izmir – Buca Sample)

Abstract: Anxiety is among the people that are important for mood. It is a well-known fact that; studying at the University and for self-realization, who want to develop their selves, teacher candidates may have different anxieties. For these reasons in the research the class teacher candidates' situational and continuous anxiety levels will be determined. In this study field scanning model was used. University researchers are working determined as the universe and 4th year students (234 people) has created the sample. In this study, to students, Öner and Le Compte (1983) adopted by the Situational and Continuous Anxiety scales were applied. According to the results obtained from the students; situational and continuous anxiety levels of candidate teachers on the marital status and academic achievement did not create a significant difference. Studying in evening period of day had created a significant difference in the situational anxiety levels of the candidates. In addition, situational anxiety level of women teachers also showed significant differences compared to male candidates. The analysis of open-ended question asked to the teacher candidates' pointed that; inability to find work, inability to be assigned, inability to be successful in the KPSS and expectations of family-environment revealed their anxiety.

Key Words: Class teacher candidates, Situational and continuous anxiety.

* Bu çalışmanın bir bölümü, Dumlupınar Üniversitesi tarafından düzenlenen 13. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda (29 – 31 Mayıs 2014) sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Kaygı insanlar için önemli olan duygu durumları arasında sayılabilir. Kaygı kişinin bilinçli tarafı ile duyulan ve kavranılan bir tehlike sinyali olarak tanımlanabilmekte ve bir dış duyum tarafından uyarılmış olabilmektedir (Çavuşoğlu, 1990'dan aktaran Çakmak ve Hevedanlı, 2004, 2). Özellikle kaygının oluşumunda sosyal ve kültürel etmenlere büyük önem verilmekte ve bireyi olumsuz etkileyen duygu veya olayların kaygıyı meydana getirdiği söylenebilmektedir. Üniversitede eğitim gören ve kendini gerçekleştirmek, geliştirmek isteyen öğretmen adaylarının çok değişik sorunlarla yüz yüze geldiği bilinen bir gerçektir. Yeni bir ortamla karşılaşma, dersler, barınma ve beslenme sorunları vb. problemler ayrıca mezun olunca karşılaşılabilecek güçlükler gencin kafasında sürekli yer almakta ve kaygısını artırabilmektedir. Bilindiği gibi öngörülemeslik, belirsizlik ve elden gelmezlik gibi durumlar insanlarda kaygı uyandıran etmenler olarak tanımlanabilmektedir. Kaya ve Varol'un (2004, 34) da belirttiği gibi *"Tehlikeye karşı temel bir tepki olan normal kaygı, kişinin çevreye uyabilmesini sağlayan yararlı bir duygudur. Normal sınırlar içindeki kaygı, benliğin korunması açısından olumludur. Bu kaygı, tehdit ortadan kalkınca sona erer"*. Ancak kaygının uzun sürmesi ya da aşırı olması durumunda patolojik kaygıdan bahsedilebilir. Bu durum da insan için olumsuz sonuçlara (sağlık sorunları vb.) yol açabilmektedir. Kaygının bu zararlı etkilerinin aza indirilebilmesi için kaygının nasıl yönetileceğinin öğrenilmesi önerilmektedir (Urgan, 2012).

Kaygı durumluk ya da sürekli olabilmektedir. Özgüven'e (1994) göre *"Tehlikeli koşulların yarattığı geçici duruma bağlı olarak durağan kaygı türü "durumluk kaygı", içten kaynaklanan, bireye özdeğerlerinin tehdit edildiği hissini veren, bireyin içinde bulunduğu durumları stresli olarak yorumlamasına yol açan kaygı türü de "sürekli kaygı" olarak"* tanımlanabilmektedir (akt. Kaya ve Varol, 2004, 34). Her iki kaygı türü de kişide ruhsal veya bedensel çeşitli yakınmalara yol açabilmektedir. Bunlar kısaca; *"Endişe, gerginlik, güvensizlik, korku, panik, şaşkınlık, tedirginlik, ağız kuruluğu, baş ağrısı, baş dönmesi, bulantı, çarpıntı, güçsüzlük, halsizlik, iştahsızlık, kan basıncı düşmesi ya da yükselmesi, kas gerginliği, mide-barsak yakınmaları, solunum sayısında artma, terleme, titreme, uykusuzluk"* olarak belirtilebilmektedir (Kaya ve Varol, 2004, 33). Kaygının bedeni yıpratıcı bu etkileri nedeniyle kişilerin kaygı durumlarının belirlenmesi önemli görülmektedir.

Öğretmen adaylarının Kaygı durumları ile ilgili ülkemizde yapılan araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı gözlenmiştir. Kaya ve Varol (2004) araştırmalarını 19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin farklı bölümlerinde okumakta olan 518 öğrenci üzerinde

gerçekleştirmişlerdir. Elde edilen bulgulara göre sınıf düzeyleri açısından öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Okudukları bölümler açısından durumluk kaygı düzeylerinde anlamlı farklılığa ulaşılrken, sürekli kaygı da fark bulunmamıştır. Cinsiyete göre incelendiğinde ise; sürekli kaygı düzeylerinde kız öğrenciler açısından anlamlı farklılığa ulaşılmıştır. Ancak durumluk kaygıda fark tespit edilememiştir. Medeni durumlarına bakıldığında ise sürekli kaygı açısından anlamlı farklılık bulunamazken, nişanlı-sözlü öğrencilerin bekâr ve evli öğrencilere göre durumluk kaygı düzeyleri daha yüksek tespit edilmiştir. Araştırmacılar ortaya çıkan bu anlamlı farklılığın nişanlı- sözlü öğrencilerin kısa sürede evlenecek olmaları nedeniyle iş- gelecek kaygısı yaşamalarından kaynaklandığını öngörmüşlerdir. Ayrıca ekonomik durumunda kaygı düzeyleri üzerinde anlamlı farklılıklara yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Okuldaki başarı durumunun kaygı düzeyleri üzerinde anlamlı farklılıklar oluşturmadığı da gözlenmiştir. Araştırmacılar en önemli görülen 5 kaygı nedenine yönelik tespitlerinde ise; Fakülteyi bitirememe- başarısızlık, İş bulamama-işe girememe, Mutlu bir evlilik yapamama, Hastalık- yakınlarını kaybetme ve Başka nedenler olarak sıralamışlardır. Ulaşılan bu sonuçlar üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısının oldukça etkili bir kaygı nedeni olduğunu düşündürmektedir.

Benzer bir çalışmayı Gül Akmaz ve Ceyhan (2009)'da Gaziosmanpaşa Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okumakta olan 199 öğretmen adayları ile gerçekleştirmişlerdir. Onların ulaştığı bulgulara göre de; sınıf düzeyleri açısından öğrencilerin durumluk kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, sürekli kaygı açısından fark anlamlıdır. Cinsiyet, Medeni durum ve Okul başarı düzeylerine göre incelendiğinde kaygı düzeyleri üzerinde anlamlı farklılıklar oluşmadığı görülmüştür. Ekonomik durumun her iki kaygı durumunda anlamlı farklılıklara yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmacılar en önemli görülen 5 kaygı nedenine yönelik tespitlerde de bulunmuşlardır. İncelenen sonuçlar Kaya ve Varol'un (2004) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Oluşturulan tablo da Fakülteyi bitirememe- başarısızlık, İş bulamama-işe girememe, Mutlu bir evlilik yapamama, Hastalık- yakınlarını kaybetme ve Başka nedenler en önemli kaygı nedenleri olarak yer almıştır. Elde edilen bu sonuçlar araştırmacılar tarafından öğretmen adaylarının kaygılarını artıran en temel neden olarak gelecekte iş bulamama düşüncelerinin olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Çakmak ve Hevedanlı (2004) ise Biyoloji öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini araştırdıkları çalışmalarında farklı sonuçlara ulaşmışlardır. Dicle Üniversitesinde okumakta olan 141 öğretmen adayına Öner ve Le Compte (1998) tarafından uyarlanan kaygı ölçeğini

uygulayan araştırmacılar kaygı düzeylerinin sınıf, okul başarısı vb. faktörlerden etkilendiğini ancak cinsiyet, kardeş sayısı, ekonomik durum gibi değişkenlerden ise etkilenmediğini belirlemişlerdir. Ayrıca lise öğrencileri, öğretmenler ve öğretmen adaylarıyla yapılan durumluk, sürekli kaygı ve sınav kaygısı vb. yönelik farklı araştırmalarda bulunmaktadır (Erözkan, 2004; Başaran, Taşğın, Sanioglu ve Taşkın, 2009; Kartopu,2012). Ancak bu çalışmanın sınırlılığı nedeniyle sadece Baştürk (2007) tarafından KPSS'ye hazırlanan öğretmen adaylarının sınav kaygısına yönelik yaptığı araştırmanın sonuçlarına kısaca değinilecektir. Çalışmada Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinin son sınıflarında okumakta olan 192 öğretmen adayı yer almıştır. İlköğretim (n:150) ve ortaöğretim (n:42) düzeylerinde öğretmen adayı olan örneklemdeki adayların sınav kaygıları genelde yüksek bulunmuştur. Erkek öğretmen adaylarının (n:55) sınav kaygısı düzeyleri kız (n:137) adaylara göre yüksektir. Ayrıca ortaöğretim öğretmen adaylarının ilköğretim öğretmen adaylarına ve ilk kez KPSS'ye başvuranların daha önce bir veya daha fazla kez sınava girenlere göre daha yüksek sınav kaygısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırmacılar bu durumu atanmanın zorluğuyla ilişkili olduğunu belirlemişlerdir. Alan yazın incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri ile ilgili çok fazla araştırmaya rastlanmamış olması nedeniyle yapılan bu çalışmanın önemi ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırmanın genel amacı öğretmen adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesidir. Ayrıca öğrencilere açık uçlu bir soruda yöneltilerek kendilerini en çok kaygılandıran faktörleri belirtmeleri de istenmiştir. Araştırmada “öğretmen adayı” terimi, anabilim dalının 4. sınıfında öğrenim gören örneklem grubundaki öğrenciler için kullanılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda çalışmanın alt amaçları şunlardır:

1. Alt amaç: Öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri genel olarak nasıldır?
2. Alt amaç: Öğretmen adaylarının öğrenim türleri açısından kaygı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
3. Alt amaç: Öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
4. Alt amaç: Öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri medeni durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
5. Alt amaç: Öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri okuldaki başarı durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
6. Alt amaç: Öğretmen adayları kendilerini en çok kaygılandıran faktörler arasında neleri belirtmişlerdir?

2. YÖNTEM

Çalışmada, tarama modeli (survey) kullanılmış olup, varolan bir durumu, varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımı içermektedir (Karasar, 1991, 77). Araştırmacıların çalışmakta olduğu Üniversite çalışma evreni olarak belirlenmiştir. Bu durumun nedeni evrenin “kolay ulaşılabilir olmasıdır”. Örneklemi belirlemede mezun olma ve KPSS’ye girme hazırlığı içinde olan 4. Sınıf öğrencileri temel alınmıştır. Ayrıca çalışmada Veri çeşitlenmesi amacıyla bir de açık uçlu soru yöneltilmiştir. Açık uçlu sorudan elde edilen veriler üzerinde “içerik analizi” uygulanmıştır. İçerik analizinde, birbirine benzeyen veriler belirli kavram ve temalar çerçevesinde toplanarak organize edilmekte ve yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000, Bilgin, 2000). Verilerin kodlanması sürecinde izlenen yol; Yıldırım ve Şimşek’in (2000), Strauss ve Corbin’den (1990) aktardıkları “verilerden çıkan kavramlara göre yapılan” kodlamadır. Araştırmacılar açık uçlu soruları ayrı ayrı okumuş, kodlamalar şeklinde değerlendirmiş ve daha sonra kodlama güvenilirliği açısından karşılaştırmışlardır. Kodlamalar yapılırken kaygı ölçeklerinde cinsiyet açısından farklılık bulunması nedeniyle açık uçlu sorularda da ayrı ayrı analiz yapılmıştır. Öğretmen adaylarından kadın olanların soruları ayrı, erkeklerinki ise ayrı olarak değerlendirilmiştir. Bu karşılaştırmalarda kodlama güvenilirliği (uyuşum yüzdesi) kadın öğretmen adayları için: % 89,58 ve erkekler içinse % 85,71 olarak bulunmuştur. Yıldırım ve Şimşek (2000) uyuşum yüzdesinin en az % 70 olması gerektiğini belirttiklerinden bu oran araştırmacılar tarafından güvenilir olarak değerlendirilmiştir.

2.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilere 2 farklı ölçek uygulanmıştır. Bunlar Durumluk Kaygı ölçeği (STAI FORM TX – 1) ve Sürekli Kaygı ölçeğidir (STAI FORM TX – 2). Ölçeklerin Türkçeye uyarlanması ve düzenlenmesi Necla Öner ve Ayhan Le Compte (1983) tarafından yapılmıştır. Her iki ölçekte 20 ‘şer maddeden oluşmakta olup 4’lü Likert tarzında derecelendirilmiştir. Puanlama 1-4 arasında yapılmaktadır. Durumluk kaygı ölçeğinde (DKÖ)dört sınıfta toplanan cevap seçenekleri, (1) Hiç, (2) Biraz, (3) Çok ve (4) Tamamıyla ve Sürekli Kaygı Ölçeğindeki (SKÖ) seçenekler ise (1) Hemen hiçbir zaman, (2) Bazen, (3) Çok zaman ve (4) Hemen her zaman şeklindedir. Ölçeklerde doğrudan ya da düz (direct) ve tersine dönmüş (reverse) ifadeler bulunmaktadır. Durumluk kaygı ölçeğinde on tersine dönmüş ifade vardır. Bunlar 1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19 ve 20. maddelerdir. Sürekli kaygı ölçeğinde ise tersine dönmüş ifadelerin sayısı yedi olup bunlar 21, 26, 27, 30, 33, 36 ve 39. maddeleridir. Ölçeklerin puanlanarak bilgisayar ortamına aktarılması sürecinde bu duruma dikkat edilmiştir. Her iki ölçekten elde edilen

puanlar kuramsal olarak 20 ile 80 arasında değişir. Büyük puan yüksek kaygı seviyesini, küçük puan düşük kaygı seviyesini ifade etmektedir. Araştırmalarda yüksek, orta ve düşük kaygı düzeylerinin belirlenmesinde ortalama değer ve standart sapma değerlerinden yararlanıldığı görülmüştür. Her iki ölçek içinde; kaygı puan ortalamasının bir standart sapma alt sınırı olan değer altında puan alan öğrenciler “düşük” kaygı düzeyine sahip, puan ortalamasının bir standart sapma üst sınırı olan puanın üstünde puan alan öğrenciler “yüksek” kaygı düzeyine sahip, bu alt ve üst sınır puanlar arasındaki kaygı puanı olan öğrenciler ise “orta” kaygı düzeyine sahip olarak kabul edilmiştir.

Ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılmıştır. Sürekli kaygı ölçeğinin güvenilirliği için bulunan değerler 0,83-0,87 arasında olup, durumluk kaygı ölçeği içinse 0,94- 0,96 (Cronbach-Alpha) arasındadır. Ayrıca ölçeğin kullanıldığı diğer araştırmalarda da ölçeklerin güvenilirliği benzer çıktığından (Kaya ve Varol; 2004, SKÖ; 0,87 ve DKÖ için 0,76 değerini ve Gül Akman ve Ceyhan, 2009 ise SKÖ: 0,84 ve DKÖ: 0,93 değerine ulaşmışlardır) bu araştırmada kullanılmasının uygun olacağı düşünülmüştür. Uygulama sürecinde (n: 234) öğretmen adayıyla gerçekleştirilen bu çalışmada da ölçeklerin güvenilirlik katsayıları (cronbach alpha değerleri) benzer olarak elde edilmiştir (SKÖ; 0,891 ve DKÖ; 0,910). Bu durum yapılan çalışmada uygulanan ölçeklerin güvenilir olduğunu belirlemektedir.

2.2. Uygulama süreci ve örneklemin özellikleri

Çalışma evreni olan Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalı 4. Sınıflarında 2012-2013 öğretim yılında yaklaşık 250 öğrenci öğrenim görmektedir. Öğrencilere Güz döneminin son haftasında ölçekler uygulanmış ve geçerli olanlar (234 kişi) değerlendirmeye alınmıştır. Bu nedenle örnekleme bu öğrenciler oluşturmuşlardır. Tablo 1’de örneklem grubunda yer alan öğrencilerin sayısı ve özellikleri verilmektedir.

Tablo 1: Örnekleme Yer Alan Öğretmen Adaylarının Özellikleri (n: 234)

Anabilim Dalı	Değişkenler	Özellikler	n	%
Sınıf	Öğretim Türü	Gündüz	102	43,6
		İkinci öğretim	132	56,4
Öğretmenliği	Cinsiyet	Kız	174	74,4
		Erkek	60	25,6
	Medeni durum	Nişanlı	21	9,0
		Bekâr	213	91,0
Başarı durumu		Çok iyi	50	21,4
		İyi	49	20,9
		Orta	135	57,7

2.3. Verilerin Analizi

Uygulama sonucunda ölçeklerden elde edilen puanlar bilgisayar ortamına yüklenmiş ve SPSS / WINDOWS 15.0 paket programı kullanılarak istatistiksel analizleri yapılmıştır. Veriler üzerinde frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, mod ve medyan gibi dağılım hesaplamaları yapılmıştır. Karşılaştırmaların gerçekleştirilmesinde ise t-testleri, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Ki-kare (chi-square) testleri uygulanmış, f ve p değerleri hesaplanmıştır. İlişkilerde önem denetimi içinde $p < ,05$ düzeyi temel alınmıştır.

3.BULGULAR ve YORUM

Çalışmanın bu bölümünde alt amaçlar ışığında elde edilen bulgular tartışılacak ve yorumlanacaktır.

Araştırmanın birinci alt amacını; “Öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri genel olarak nasıldır?” sorusu oluşturmuştur. Bu sorunun cevabını almak için 234 öğretmen adayının ölçeklere verdikleri cevapların toplam puanlarının dağılımına ait bilgilere Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2: Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeklerinin Betimsel İstatistik Sonuçları (n: 234)

Ölçeğin adı	\bar{X}	Medyan	Ss	Ranj	Minimum- Maksimum değerler
Durumluk K.Ö.	36,94	36	9,71	45	20-65
Sürekli K.Ö.	42,83	42	8,77	46	22-68

Tablodan da görüldüğü gibi durumluk kaygı ölçeğinin toplam puanları 20-65 arasında iken sürekli kaygı ölçeğinde ise 22-68 arasındadır. Dağılım birbirine benzer gibi görünse de aritmetik ortalamaları birbirinden farklıdır. Durumluk kaygı ölçeğinin aritmetik ortalaması 36,94 ve Sürekli kaygı ölçeğinkine ise 42,83’tür. Alan yazındaki diğer çalışmalar bakıldığında sonuçların biraz farklılık gösterdiği söylenebilir. Örneğin Kaya ve Varol (2004: 41) çalışmalarında DKÖ için \bar{X} : 44,42 ve Ss:11,38, SKÖ içinse \bar{X} : 44,23 ve Ss:9,05 değerlerine ulaşmışlardır. Gül Akmaz ve Ceyhan (2009;136-137) ise DKÖ için \bar{X} : 48,28 ve Ss: 14,37, SKÖ için de \bar{X} : 46,63 ve Ss: 9,61 bulmuşlardır. Başaran vd. ise (2009:536) Bay ve bayan öğrenciler için ayrı ayrı hesapladıkları değerlerde DKÖ; \bar{X} : 34,98, Ss:9.12 (bayan) ve \bar{X} : 37.06, Ss: 8.00 (bay) ile SKÖ’de ise \bar{X} : 41,02, Ss: 5,65 (bayan) ile \bar{X} : 39,80, Ss: 5,74 (bay) değerlerini bulmuşlardır. Görüldüğü gibi araştırma sonuçlarında genel olarak durumluk kaygı puanları ile sürekli kaygı puanları birbirine yakın ya da durumluk kaygı daha yüksek bulunmuştur. Oysa Tablo-2’ye bakıldığında bu çalışmada sürekli kaygı puan ortalamasının durumluk kaygıya göre yüksek

olduğu (42,83> 36,96) görülmektedir. Bu durumun Öğretmen adaylarının açık uçlu soruya verdikleri yanıtları desteklediği söylenebilir. Öğrenciler henüz 4. Sınıfın ilk döneminde olmalarına rağmen özellikle geleceklere yönelik sürekli bir kaygı içerisinde bulunmaktadır. Bu durumun özellikle değişen ya da değişeceği söylenen KPSS sınav stresinden ve öğretmen atamalarında sayıca yaşanan azalmalardan olduğu söylenebilir. Sonuç olarak ölçekten alınabilecek toplam puanların 20-80 arasında değişebileceği öngörüldüğünden örneklemdaki ölçek ortalamalarının genelde orta değerlere yakındır. Daha önce de belirtildiği gibi değerler 80 puana ne kadar yakınsa kaygının o düzeyde yüksek olduğu belirlenmektedir. Alan yazında kişilerin kaygı durumlarını belirlemede yüksek, orta ve düşük kaygı düzeylerinden bahsedilmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi bu düzeylerin hesaplanmasında Standart sapma değerinden yararlanılmıştır. Her iki ölçek için bu dağılımı gösteren betimsel analiz sonuçları da Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 3: Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeklerinin Düzeylerine Ait Betimsel İstatistik Sonuçları (n: 234)

Ölçeğin adı	Düzyey	Frekans(f)	%
Durumluk Kaygı Ölçeği	(20-27) Düşük	41	17,5
	(28-46) Orta	152	65,0
	(47-80) Yüksek	41	17,5
Toplam		234	100
Sürekli Kaygı Ölçeği	(20-34) Düşük	39	16,7
	(35-51) Orta	160	68,4
	(52-80) Yüksek	35	15,0
Toplam		234	100

Tablo 3'ten de görülebileceği gibi öğretmen adayları her iki kaygı durumu açısından da genelde orta düzeyde yoğunluk göstermektedirler (DKÖ: % 65 ve SKÖ: % 68,4). Aritmetik ortalamalarda sürekli kaygıları daha fazla gibi görünse de genel dağılıma bakıldığında kaygı düzeylerinin birbirine benzer olduğu söylenebilir. Her iki kaygıda da hem düşük kaygıya hem de yüksek kaygıya sahip olanlar yaklaşık benzer oranlara sahiptirler. Bu durum alan yazındaki araştırmalarda elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir (Kaya ve Varol: 2004; Gül Akmaz ve Ceyhan: 2009). Ulaşılan bu sonuç öğretmen adaylarının genel olarak "orta düzeyde" bir Durumluk ve Sürekli kaygı durumuna sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın ikinci alt amacı; öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri öğrenim türlerine göre, farklılaşmakta mıdır olarak ifade edilmişti. Bu farklılığı ortaya koyabilmek için gündüz ve ikinci öğretimde öğrenim gören öğrencilerin kaygı ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları arasında t-testi analizi yapılarak istatistiksel olarak anlamlılığa bakılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Öğrenim Türleri Açısından Sürekli ve Durumluk Kaygı Puanlarına Uygulanan t testi Sonuçları

Ölçekler	Grup	n	\bar{X}	Ss	t-değeri	p değeri
Durumluk Kaygı Ölçeği	Gündüz	102	34,57	8,65	-3,356*	,001
	İkinci öğretim	132	38,77	10,11		
Sürekli Kaygı Ölçeği	Gündüz	102	43,10	7,89	,412	,681
	İkinci öğretim	132	42,62	9,41		

sd:232; *p<,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4' te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının gündüz veya ikinci öğretimde öğrenim görmelerinin onların Durumluk kaygıları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Tabloda verildiği gibi ikinci öğretimde okumakta olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları gündüz öğrenim görenlerden daha yüksektir. Bu durumda istatistiksel olarak p<.05 düzeyinde anlamlı farklılığa yol açmıştır. Ulaşılan bu sonuç ikinci öğretimde daha fazla öğrenim ücreti ödeyerek okumakta olan öğrencilerin özellikle mezun olmalarına yakın olan bu süreçte daha fazla durumluk kaygıya sahip olduklarını göstermektedir. Öğretmen adayları bir an önce mezun olabilmek ve atanarak meslek sahibi olmak, ailelerine ekonomik açıdan destek olabilmeyi istemekte, bu konuda kaygı yaşamaktadırlar. Tablo- 10 ve 11'de yer alan açık uçlu soruların analizi de bu düşüncemizi desteklemektedir. Öğretmen adaylarının sahip oldukları Sürekli kaygıları açısından ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğretmen adaylarının sahip oldukları kaygı düzeylerinin yüksek, orta ve düşük olmalarına göre de karşılaştırmalar yapılmıştır. Ki-kare analizi sonucunda; Durumluk kaygı için ulaşılan değer; [$\chi^2=4,244$, sd:2 ve p: ,120) p> ,05] olarak ve Sürekli kaygı içinse [$\chi^2= 3,785$, sd:2, p: ,151) p> ,05] bulunmuştur. Ulaşılan bu sonuçlar her iki kaygı düzeyleri açısından gruplar arasında anlamlı fark olmadığını ortaya koymaktadır. Anlamlı farklılığa ulaşamadığından ki-kare tablosuna yer verilmemiştir.

Çalışmadaki üçüncü alt amaçta; öğretmen adaylarının kaygı düzeylerindeki cinsiyete göre farklılaşma ele alınmıştır. Bu amaçla cinsiyete göre ölçeklerden elde edilen puanlar arasında gerçekleştirilen t-testi analizine ait sonuçlara Tablo 5'te yer verilmektedir.

Tablo 5: Öğretmen Adaylarının Cinsiyetine Göre Sürekli ve Durumluk Kaygı Puanlarına Uygulanan t testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	t-değeri	p değeri
Durumluk Kaygı Ölçeği	Kadın	174	37,29	9,19	,931	,353
	Erkek	60	35,93	11,09		
Sürekli Kaygı Ölçeği	Kadın	174	43,83	7,90	3,018*	,003
	Erkek	60	39,93	10,45		

sd: 232; *p<,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 5'teki sonuçlara göre; öğretmen adaylarının cinsiyetinin onların Durumluk kaygıları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Ancak Sürekli kaygı açısından cinsiyetin kaygılar üzerinde etkili olduğu görülebilmektedir. Bu konuda yapılmış olan diğer araştırmalarda değişik sonuçlara ulaşılmıştır. Kaya ve Varol (2004: 45), yaptıkları araştırmada benzer şekilde durumluk kaygı açısından farklılığa ulaşamazken, sürekli kaygıda anlamlı farklılık bulmuşlardır. 518 üniversite öğrencisi üzerinde yürüttükleri araştırmada kız öğrencilerin erkeklerden daha yüksek sürekli kaygı düzeyine sahip olduklarını (aritmetik ortalama; 45,66>43,06 ile ve p>,01 düzeyinde) bulmuşlardır. Bizim araştırmamızda da Tablo-5'e bakıldığında benzer bir bulguya ulaşılabilmektedir. Kadınların sürekli kaygı ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları erkek öğrencilerden daha yüksektir. Bu durumun kadınların toplumsal rolleri nedeniyle çevrelerinin beklentilerini karşılayamama gibi düşüncelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Gül Akmaz ve Ceyhan (2009:139) tarafından 199 üniversite öğrencisi yapılan başka bir çalışmada ise; cinsiyet açısından her iki kaygı düzeyi bakımından anlamlı farklılığa ulaşılamamıştır. Araştırmacılar bu sonucu modern dünyada kız ve erkeklerin benzer koşullara sahip olmalarına bağlamışlardır.

Kartopu (2012: 158) tarafından 376 lise öğretmen ve öğrencileriyle yapılan bir başka çalışmada ise; kadınların durumluk kaygı düzeyi erkeklerden daha düşük (\bar{X} ; 41,06>38,02 ile ve p>,05 düzeyinde) bulunmuştur. Sürekli kaygı puan ortalamaları ise erkekler 45.65, kadınlar 46.22 şeklinde oluşmuştur. Kadınların sürekli kaygı ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları erkek öğrencilerden daha yüksektir. İstatistiksel analiz cinsiyetler arası bu farklılığın hem durumluk kaygı puanları hem de sürekli kaygı puanları açısından anlamlılık seviyesine ulaştığını göstermektedir.

Başaran ve arkadaşları (2009:536) tarafından yapılan bir araştırmada ise erkek deneklerin durumluk kaygı puanı, kadın deneklere göre daha yüksek bulunmuş ancak sürekli kaygı açısından bir farklılaşma ortaya çıkmamıştır.

Ölçeklerden elde edilen puanlara göre öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin düşük, orta ve yüksek olmasına göre de karşılaştırmalar gerçekleştirilmiştir. Ki-kare analizine göre düzeyler arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6: Öğretmen Adaylarının Cinsiyetine Göre Sürekli ve Durumluk Kaygı Puanlarına ait Ki-kare Analizi Sonuçları

Ölçeğin adı	Düzy	Kadın		Erkek	
		Frekans	Yüzde %	Frekans	Yüzde %
Durumluk Kaygı Ölçeği (DKÖ)	(20-27) Düşük	24	13,8	17	28,3
	(28-46) Orta	119	68,4	33	55,0
	(47-80) Yüksek	31	17,8	10	16,7
Toplam		174	100	60	100
Sürekli Kaygı Ölçeği (SKÖ)	(20-34) Düşük	20	11,5	19	31,7
	(35-51) Orta	126	72,4	34	56,7
	(52-80) Yüksek	28	16,1	7	11,7
Toplam		174	100	60	100

(DKÖ; $\chi^2 = 6,649$, sd:2, $p = ,036$) * $p < ,05$ düzeyinde anlamlıdır.

(SKÖ; $\chi^2 = 13,095$, sd:2, $p = ,001$) * $p < ,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 6'dan da görülebileceği gibi cinsiyet açısından durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin seviyelerine göre bir karşılaştırma yapıldığında her iki kaygı açısından da farklılık olduğu görülebilmektedir. Tablo incelendiğinde farklılığın kadın öğrencilerin daha yüksek ortalamalara sahip olmalarından kaynaklandığı görülebilmektedir.

Ulaşılan tüm bu sonuçların daha öncede vurgulandığı gibi kadınların hayata yönelik bakışlarından, daha fazla sorumluluk duygusu üstlenmelerinden kaynaklandığı öngörülebilir.

Çalışmanın dördüncü alt amacında da; öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri medeni durumlarına göre farklılaşmakta mıdır sorusu ele alınmıştır. Medeni durum açısından incelendiğinde Bekâr ve Nişanlı-sözlü olmak üzere iki farklı grubun oluştuğu gözlemlenmiştir. Aşağıdaki tabloda bu değişkene göre yapılan t-testi analizi sonuçları verilmektedir.

Tablo 7: Öğretmen Adaylarının Medeni Durumlarına Göre Sürekli ve Durumluk Kaygı Puanlarına Uygulanan t testi Sonuçları

Ölçekler	Medeni durum	n	\bar{X}	Ss	t-değeri	p değeri
Durumluk Kaygı Ölçeği	Nişanlı-sözlü	21	34,14	7,48	-1,386	,167
	Bekâr	213	37,22	9,87		
Sürekli Kaygı Ölçeği	Nişanlı-sözlü	21	39,62	6,96	-1,766	,079
	Bekâr	213	43,15	8,88		

sd: 232

Tablo 7'de görüldüğü gibi Medeni durumları açısından öğretmen adaylarının Durumluk ve Sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > ,05$). Alan yazındaki diğer çalışmalar incelendiğinde ise farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Kaya ve Varol (2004: 46),

çalışmalarında sürekli kaygı durumu açısından anlamlı bir farklılık bulamamışlardır. Ancak durumluk kaygı durumuna bakıldığında ise Nişanlı-sözlü olan öğrencilerin bekâr ve evli olanlara göre daha yüksek durumluk kaygıya sahip oldukları (\bar{X} ; 48,37>44,17 ve 41,58) belirlenmiştir. Araştırmacılar bu durumu nişanlı ve sözlü olanların hayatlarını düzenlemek için mezun olma ve iş bulma durumunda olmalarına bağlamışlardır. Kartopu (2012)'da araştırmasında evli ve bekâr olan katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar bulmuştur. Sürekli kaygı düzeyi açısından bekâr olanların evlilere göre daha yüksek kaygı düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Gül Akmaz ve Ceyhan'ın (2009:140) yaptıkları çalışmada ise her iki kaygı durumu açısından anlamlı farklılıklara ulaşılamamıştır. Bu nedenle sonuçları bu çalışmayla benzerlikler göstermektedir.

Öğretmen adaylarının sahip oldukları kaygı düzeylerinin yüksek, orta ve düşük olmalarına göre de Medeni durumları açısından da karşılaştırmalar yapılmıştır. Ki- kare analizi sonucunda; Durumluk kaygı için ulaşılan değer; [$\chi^2=1,373$, sd:2 ve p: ,503] $p > ,05$ olarak ve Sürekli kaygı içinse [$\chi^2= 5,590$ sd:2, p: ,151] $p > ,061$ bulunmuştur. Ulaşılan bu sonuçlar her iki kaygı durumundaki farklı kaygı düzeyleri açısından gruplar arasında anlamlı fark olmadığını ortaya koymaktadır. Farklı sonuçlara ulaşılmadığından bu tabloya da yer verilmemiştir.

Araştırmanın beşinci alt amacını; örnekleme yer alan öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinde okuldaki başarı durumlarına göre farklılık olup olmadığı sorusu oluşturmuştur. Bu sorunun cevabına ulaşmak içinde örnekleme öğrencilerin kendilerini genel başarı durumları açısından çok iyi, iyi ve orta olarak işaretlemeleri istenmiştir. Buna göre oluşan 3 grup arasında da ANOVA analizi ile sahip oldukları kaygı durumları açısından farklılıklar belirlenmeye çalışılmıştır. Grupların betimsel analiz sonuçları Tablo 8'de verilmektedir.

Tablo 8: Öğretmen Adaylarının Başarı Durumlarına Göre Sürekli ve Durumluk Kaygı Düzeylerine ait Betimsel Analiz Sonuçları

Ölçeğin adı	Başarı Durumu	n	\bar{X}	Ss
Durumluk Kaygı Ölçeği	Çok iyi	50	34,90	10,07
	İyi	49	35,80	10,26
	Orta	135	38,11	9,26
Sürekli Kaygı Ölçeği	Çok iyi	50	41,04	8,50
	İyi	49	43,18	10,54
	Orta	135	43,36	8,12

Elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinde (sürekli ve durumluk) okuldaki başarı durumları açısından farklılık olup olmadığını görmek için uygulanan tek yönlü varyans analizine ait sonuçlar da Tablo-9'da verilmektedir.

Tablo 9: Öğretmen Adaylarının Başarı Durumlarına Göre Sürekli ve Durumluk Kaygı Düzeylerine ait Varyans Analizi Sonuçları

Ölçeğin adı	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Durumluk Kaygı Ölçeği	Gruplar arası	457,370	2	228,685	2,456	,088
	Grup içi	21509,793	231	93,116		
	Toplam	21967,162	233			
Sürekli Kaygı Ölçeği	Gruplar arası	204,681	2	102,340	1,335	,265
	Grup içi	17710,482	231	76,669		
	Toplam	17915,162	233			

Tablo 9 incelendiğinde öğretmen adaylarının okuldaki genel başarı durumlarının onların durumluk ve sürekli kaygı puanları üzerinde anlamlı bir etki yapmadığı görülmektedir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının okuldaki başarıları ne olursa olsun benzer durumluk ve sürekli kaygıya sahip oldukları söylenebilir. Benzer bulgulara Kaya ve Varol (2004:49-50) ile Gül Akmaz ve Ceyhan (2009:143)'in araştırmalarında da ulaşılmıştır. Araştırmacılar bu sonuçların özellikle MEB'in atamalarında okuldaki başarı durumunun fazla etkili olmamasına bağlı olabileceğini belirlemişlerdir. Öğretmen adaylarının başarı durumları açısından sahip oldukları kaygı düzeylerinin yüksek, orta ve düşük olmasının etkileri de incelenmiştir. Ki- kare analizi sonucunda; Durumluk kaygı için ulaşılan değer; [$\chi^2=8,305$, sd:4 ve p: ,081) , $p > ,05$] olarak ve Sürekli kaygı içinse [$\chi^2= 9,330$ sd:4, p: ,053]; $p > ,061$] bulunmuştur. Ulaşılan bu sonuçlar her iki kaygı ölçeğine göre farklı kaygı düzeylerine sahip öğrenciler arasında anlamlı fark olmadığını da ortaya koymaktadır. Anlamlı farklılığa ulaşamadığından makalede bu tabloya yer verilmemiştir.

Altıncı alt amaç, Öğretmen adayları kendilerini en çok kaygılandıran faktörler arasında neleri belirtmişlerdir? Çalışmada bu amaçla ölçeklerin sonunda öğretmen adaylarına tek bir açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu soruda kendilerini en çok kaygılandıran 5 faktörü (nedeni) tercih sırasına göre kısaca nedenleriyle yazmaları istenmiştir. Yöntem bölümünde açıklandığı gibi açık uçlu soruların içerik analizinden elde edilen sonuçlar cinsiyete göre ayrı tablolar halinde verilmektedir. Gündüz ve ikinci öğretimdeki 4'er şubenin sonuçları birlikte analiz edilmiştir. Kadın öğretmen adaylarının görüşleri 43 madde halinde toplanmış ve 6 kategori başlığı altında da değerlendirmeye alınmıştır. Erkek öğretmen adaylarının görüşleri ise 36 madde halinde toplanmış ve aynı 6 kategori başlığı altında değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarından açık uçlu soruya cevap vermeyen kişi olmamıştır. Ancak birden çok cevap verilebildiği için tablodaki frekanslar ona göre hesaplanmıştır. Ayrıca özellikle 6. Kategori olan "kendisi ile ilgili sorunlar" başlığı altındaki bölümde öğretmen adaylarının belirlediği kaygı

9-Son sınıf olma nedeniyle yaşanan kaygı (mezun olamama kaygısı)	3,2,2,2, (f=4)	5,5,4,3, (f=4)	2,2,2 (f=3)	1,1, (f=2)	f=13
10-Ders çalışmak için engellerin olması	3,3,2, (f=3)	4,5,1,5, (f=4)	3, (f=1)	3, (f=1)	f=9
11-Okul ve sınıf ortamı (hocaların olumsuz tavırları)	4,4,5, (f=3)	2,2, (f=2)			f=5
12-Okul ve dershaneyi birlikte götürmemeye (Dershane başarısızlık)		5,3, (f=2)	3, (f=1)		f=3
13-Okuldaki eğitim sisteminin uygun olmaması (KPSS' ye)	2, (f=1)			4,1, (f=2)	f=3
14-Okuldaki sosyal ortamların eksikliği	5, (f=1)				f=1
4- Aile- çevre ile ilgili sorunlar					
15-Aile, çevrenin beklentileri ve tepkileri	1,1,2,2,2,4,4,4, ,2,2,1,2,3,4,4, 3,3,4, (f=18)	3,4,5,1,4,3, (f=6)	2, (f=1)	3,2,1,3,3,4,1,2, , 2,3,3,1,4, (f=13)	f=38
16-Yakınlarını kaybetme korkusu (ölüm vb.)	4,1,2,1,4, (f=5)	4,4,3,3,2,1, (f=6)	1,1,1,1,2,4,2,1, , (f=8)	1,2,3,4,2, (f=5)	f=24
17-Sağlık sorunları (kendi veya ailesi)	4,5,3,4, (f=4)	5,2,4,1,4,3,4,4, , (f=8)	2,3,3,5,2, (f=5)	5,1,2,2,5,1,3, (f=7)	f=24
18-Aileden uzak kalmak	3,3,3 (f=3)	2,5,2,5,2,3,5,4, , (f=8)	5,2,4, (f=3)	2,1,1, (f=3)	f=17
19-Aile ile anlaşamama (ailevi sorunlar)	4,4,1, (f=3)	1,5,2,1,4,3, (f=6)	1,3,4,3, (f=4)		f=13
5- Arkadaşlarla ilgili sorunlar					
20-Arkadaş çevresi (olumsuz tavırlar)	3,5,3,3,1,2,2, (f=7)	2,2,4,3,2, (f=5)		1,3,1,1,4, (f=5)	f=17
21-Arkadaşlarından ayrılmak (yalnız kalmak)	4, (f=1)	3,5,5,4, (f=4)	5,3,3, (f=3)	5, (f=1)	f=9
22-Erkek arkadaşın yaklaşımı ve beklentileri	5,4,4, (f=3)	4,3,5, (f=3)	5,3, (f=2)		f=8
23-Sevdiğinden ayrılmak (erkek ark. ayrılmak)	4, (f=1)	1,3,4, (f=3)		5, (f=1)	f=5
24-Arkadaşlarının kaygılarından etkilenmek (sınav, KPSS vb.)	2, (f=1)		3, (f=1)		f=2

25-Kalınan ortam (ev-yurt vb.)	2, (f=1)	3, (f=1)			f=2
6- Kendisi ile ilgili sorunlar					
26-Güvensizlik, özgüven eksikliği	5,1,5,1,3,5,2,3, ,4,1, (f=10)	1,3,1,4, (f=4)	1,1,1,4 (f=4)	3,5,4,4,3,3,4,5, ,1,2,1,5, (f=12)	f=30
27-Başaramama korkusu	1,1,2,2,1,1,5,5, ,2, (f=9)	3,3,3,2,4,1,3,2, , (f=8)	4,4, (f=2)	5,1,5, (f=3)	f=22
28-Parasız kalma korkusu	5,5, (f=2)	4,3,4,5,5,3, (f=6)	2,3,2,5,5, (f=5)	1,2,3, (f=3)	f=16
29-Kendi yapısından dolayı (acelecilik, heyecan, panik vb.)	4,1, (f=2)		1,4,5,3,3, (f=5)	3,2,4,1,2,4,2, (f=7)	f=14
30-Evlilikte yaşanabilecek sorunlar (aile kuramama)	3,3, (f=2)	3,3,5,5,3, (f=5)	2,4,3, (f=3)	3,2,1, (f=3)	f=13
31-Hayal kırıklığı yaşama korkusu	3,3, (f=2)	5,1,1, (f=3)	4,5,2,4, (f=4)		f=9
32-Stres			2,2, (f=2)	1,1,3,1,3,2, (f=6)	f=8
33-Planlı programlı olamama	2,1, (f=2)		3,4,2, (f=3)	3,3, (f=2)	f=7
34-Ülkenin ve dünyanın gidişatı hakkında kaygı		3,4,4, (f=3)	2,4,1,5, (f=4)		f=7
35-İnsanların genel tavır ve yaklaşımları	2,5, (f=2)	5, (f=1)	1,1,5, (f=3)	3, (f=1)	f=7

Kadın n: 174 kişi

Yukarıdaki tablo 10'da yer alan ilk sayılar tercih sıralamasını verirken devamında yer alan sayıda toplam frekansı (f=2 vb.) belirlemektedir. Buna göre incelendiğinde kadın öğretmen adaylarının belirlediği kaygı nedenleri arasında ilk sırada KPSS'de başarılı olamama (f=77), gelecek kaygısı (f= 43) ve atanamama kaygısı (f=40) yer almaktadır. 174 kişilik kadın öğretmen adayları açısından bakıldığında bu frekanslar önemli bulunmaktadır. Bu durum diğer araştırmalardaki bulgularla da uyumaktadır. Diğer kategorilerin ilk sıralarında yer alan kaygı nedenleri arasında atandığı ortamın nasıl olacağına ilişkin kaygılar (terör vb) (f=29) ve iyi öğretmen olamama da (f=21) her şubedeki öğretmen adaylarınca belirtilen nedenlerdendir. Üniversite ile ilgili kaygı yaratan nedenler arasında ise ilk sıraları son sınıf olma nedeniyle mezun olamama korkusu (f=13) ve ders çalışmak için çeşitli engellerinin varlığıdır (f=9). Aile ve Çevreden kaynaklanan kaygı nedenleri olarak ise; aile, çevrenin beklentileri ve tepkileri (f=38), yakınlarını kaybetme korkusu (ölüm vb.) (f=24) ile sağlık sorunları (kendi veya ailesi) (f=24) ilk sıralarda yer almaktadır. Arkadaşlarla ilgili kaygı nedenlerinde ise; arkadaş çevresinin olumsuz tavırları (f=17), arkadaşlarından ayrılmak (yalnız kalmak) (f=9) göze çarpanlardır. En sondaki kategori olan Kendisi ile ilgili kaygı nedenlerinde ise ilk sırada güvensizlik, özgüven eksikliği

(f=30) yer almaktadır. Başaramama korkusu (f=22) ve parasız kalma korkusu (f=16)'da dikkat çekmektedir. Bu kategorideki toplam 18 maddeden 8'ine tabloda yer verilememiştir. Az sayıda frekansa sahip olan bu maddeler de; İyi bir anne olamama (çocuğuyla ilgili kaygı) (f=4), Şanssız zamanlar (f=4), Topluluk karşısında kendini ifade edememe (f=4), Mutluluk ve neşeyi yitirme (f=3), Kararsızlık yaşamak (f=3), Ulaşım nedeniyle geç kalma korkusu (f=2), Diğer insanların çevreye verdiği zararları izleme (f=1) , Hayata geç kalma korkusu, (f= 1)'dur.

Ulaşılan tüm bu sonuçlar daha önceki araştırmacıların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Kaya ve Varol (2004) ile Gül Akmaz ve Ceyhan (2009)'da tespit ettikleri en önemli 5 kaygı nedeninde de; Fakülteyi bitirememe- başarısızlık, İş bulamama-işe girememe, Mutlu bir evlilik yapamama, Hastalık- yakınlarını kaybetme ve Başka nedenler 'in yer aldığı görülmektedir. Bu durum bize aradan geçen zaman ve farklı örneklerde yapılmasına rağmen öğretmen adaylarının sahip oldukları kaygı nedenlerinin birbirine benzer olduğunu düşündürmektedir.

Dört şubedeki erkek öğretmen adaylarına ait açık uçlu soruların analizinden elde edilen sonuçlar ise Tablo 11'de verilmektedir.

Tablo 11: Erkek Öğretmen Adaylarının Açık Uçlu Soruya Verdikleri Cevaplara Ait İçerik Analizi
Sonuçları

Erkek Öğretmen Adayları	Tercih	Sırası ve	Frekans	Değerleri	Toplam (f)
	4 A gündüz	4 B gündüz	4A İkinci Öğretim.	4B İkinci Öğretim	
1. KPSS'yi kazanamama ile ilgili sorunlar					
1-KPSS'yi kazanamama düşüncesi	1,2,4,3,1,5,1,5,1, (f=9)	1,1,4,1,2,2,1,1, (f=8)	2,1,3,1, (f=4)	3,5,1,1, (f=4)	f=25 (%41,67)
2-Gelecek kaygısı (ne olacağıının belirsizliği)	3,5,4,5,5,2,1, (f=7)	1,3,1,4,1,3, (f=6)	1,2,1,4,4, (f=5)	5,3,3,1,2, (f=5)	f=23
3-Sınavlarda stres yaşama	5,5,5,1,3, (f=5)	1,2, (f=2)	3,2, (f=2)	4,1, (f=2)	f=11
4-Boş geçen zamanlar için vicdan azabı (zamanın sınırlı kalması)	3, (f=1)	5, (f=1)	1,2,3, (f=3)	1, (f=1)	f=6
2- Atanma sürecinden sonra yaşanabilecek sorunlar					
5-Gidilecek yerde yaşanabilecek sorunlar (başka	3, (f=1)	4,2, (f=2)	4,2,5,3, (f=4)	3,3, (f=2)	f=9

yere alışabilme, doğu, terör vb.)					
6-İnsanlara iyi ve güzeli öğretebilmek (öğretmenlikte başarılı olabilme)	4, (f=1)	3, (f=1)	3,3,2, (f=3)	3, (f=1)	f=6
7-Kariyer yapma (yüksek lisans, ÖYP vb.)			2, (f=1)	4,2,2, (f=3)	f=4
8-Hangi meslekte başarılı olurum kaygısı			3,1 (f=2)		f=2
3- Üniversite ile ilgili sorunlar					
9-Derslerde başarısızlık korkusu (KPSS'ye ek olarak, Altan kalan dersler)	4,1,2,1,5, (f=5)	2,2,2,2, (f=4)		2,4, (f=2)	f=11
10-Okul ve sınıf ortamı (önyargılı, ayrımcılık yapan hocaların olumsuz tavırları)	2,3,5,4, (f=4)	3,4,2, (f=3)		2,2, (f=2)	f=9
11-Okulu bitiremememe	1,1,1, (f=4)	1,4, (f=2)			f=6
4- Aile - çevre ile ilgili sorunlar					
12-Aileye karşı mahcup olma (emeklerini boşa çıkarma)	5,2,2,3,1, (f=5)	3,5,4,4,5,3, (f=6)	4,2,1, (f=3)	4,2,3,1, (f=4)	f=18
13-Sağlık sorunları (aile veya kendinin- kaza, ölüm vb.)	2,2,3,2, (f=4)	4,2, (f=2)	1,1,4,1, (f=4)	1,2,3,1,1,3, (f=6)	f=16
14-Ekonomik durum (ailenin zor durumda olması)	1,1,1,3,2, (f=5)	1,4, (f=2)	5,1, (f=2)	3,3, (f=2)	f=11
5- Arkadaşlarla ilgili sorunlar					
15-Sevdiği kişiyle sorun yaşama (duygusal sorunlar)	3,3,1, (f=3)	3, (f=1)	4,4, (f=2)	5,5, (f=2)	f=8
16-Kimse yanımda kalmayacak korkusu	2, (f=1)	3, (f=1)	3, (f=1)	2, (f=1)	f=4
17-Kalınan ortam (ev-yurt vb.)	5, (f=1)		4, (f=1)	4,2, (f=2)	f=4
18-Çevre baskısı (arkadaşların düşünceleri)			5,5,3,4, (f=4)		f=4
19-Başkalarının hatalarından zarar görme	2, (f=1)	5, (f=1)			f=2

6- Kendisi ile ilgili sorunlar					
20-Para kazanarak rahatlama (sorumluluk)	2,2,1,4,4, (f=5)		5, (f=1)	1,1,2,5,4,2,3,1,3, (f=9)	f=15
21-Toplumsal sorunlardan dolayı (ülkenin geleceği, durumu)	4,3, (f=2)	5,1, (f=2)	5,4, (f=2)	4,1,2,3,5,3,2, (f=7)	f=13
22-Hayatta başaramama korkusu	3, (f=1)	2,2,4, (f=3)	3,5,2, (f=3)	4,1,1, (f=3)	f=10
23-Hemen sinirlenen bir yapıya sahip olma (Kendini ifade edememe, yanlış anlaşılma)	2,4,4,1, (f=4)	5, (f=1)		5,1, (f=2)	f=7
24-İnsanlarla iyi geçinmek	1 (f=1)	2, (f=1)	5,2,2, (f=3)	5,5, (f=2)	f=7
25-İyi bir evlilik yapabilme	3,4, (f=2)	5, (f=1)	3, (f=1)		f=4
26-Gerçeklerin zorluğunu görünce (hayatın zorluğu)	1, (f=1)	2,5, (f=2)	2, (f=1)		f=4
27-Torpil	2, (f=1)			3, (f=1)	f=2
28-Kendine güvenememe	1, (f=1)			1, (f=1)	f=2
29- Düzenli bir yaşama geçememe			2, (f=1)		f=1

Erkek n: 60 kişi

Tablo 11 incelendiğinde 60 kişilik erkek öğretmen adayının belirlediği kaygı nedenleri arasında ilk sırada KPSS'yi kazanamama (f=25), gelecek kaygısı (f= 23) ve sınav stresi (f=11) yer aldığı görülmektedir. Diğer kategorilerdeki ilk sıralarda da benzer kaygı nedenleri görülmektedir. Örneğin atandığı ortamın nasıl olacağına ilişkin kaygılar (terör vb) (f=9) ve iyi öğretmen olamama da (f=6) belirtilen nedenlerdendir. Üniversite eğitimi ile ilgili kaygı yaratan nedenler arasında ise son sınıf olma nedeniyle derslerde başarısızlık (f=11) ve okul/sınıf ortamından-hocalardan kaynaklanan sorunlar (f=9) ve okulu bitiremememe (f=6) gelmektedir. Aile ve Çevreden kaynaklananlar arasında da; aileye karşı mahcubiyet duyma korkusu (f=18), sağlık sorunları (f=16) ve ekonomik sorunlar (f=11) yer almaktadır. Arkadaşlarla ilgili kaygı nedenleri arasında ise; sevdiği kişiyle yaşanan sorunlar (f=8) ilk sırada yer alırken kimse yanımda kalmayacak düşüncesi de ikincidir (f=4). Bu kategoride çok fazla madde yer almamaktadır ve ayrıca frekansları da oldukça düşüktür. Örneğin kalınan ortamla ilgili sorunlar sadece 4 kişi tarafından ifade edilmiştir. Aynı maddeye kadın öğretmen adayları da benzer şekilde cevap vermişlerdir. Bu durum kalınan ortamla ilgili öğretmen adaylarının fazla kaygıya sahip

olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. En son kategori olan Kendisi ile ilgili kaygı nedenlerinde ise ilk sırada para kazanma (f=15) yer almaktadır. Toplumsal sorunlar (f= 13) ile ikinci sırada iken hayatta başaramama korkusu (f=10) ile üçüncü sıradadır. Bu kategorideki sıralamalar kadın öğretmen adaylarından farklılık göstermektedir. Erkek öğretmen adayları ekonomik ve toplumsal sorunları daha ön sırada görmektedirler. Bu durumun nedeninin toplumun onlara yüklediği ev geçindirme- aileye destek olma vb. rollerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Diğer maddeler de incelendiğinde frekanslarının oldukça az olduğu dikkat çekmektedir. Bu kategorideki toplam 16 maddeden 6'sına tabloda yer verilememiştir. Az sayıda frekansa sahip olan bu maddeler de; Taraftarı olduğu takımın ligden düşme kaygısı(f=1), ÖSS kaygısı (f=1) , İmansızlık (f=1) ,Fırsatların hakkını verememe (f=1) ,İnsanlara güvensizlik (f=1), Konu hakkında bilginin olmaması (f=1)'dir. Sonuç olarak bakıldığında; erkek öğretmen adaylarının kaygı nedenleri sıralamasının genel olarak kadın meslektaşlarıyla ve diğer araştırmacıların ulaştığı sonuçlarla benzediği söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Buca Eğitim Fakültesi Sınıf öğretmenliği Anabilim dalında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada öğrencilere Öner ve Le Compte (1983) tarafından uyarlanmış olan Durumluk Kaygı ve Sürekli Kaygı ölçekleri uygulanmış ve açık uçlu bir soru da sorularak kaygı nedenlerini sıralamaları istenmiştir.

Öğrencilerden elde edilen bulgulara göre; öğretmen adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri üzerinde medeni durumları ve akademik başarıları anlamlı bir farklılık yaratmamıştır. İkinci öğretimde eğitim görmekte olanların durumluk kaygı düzeyleri gündüz eğitim görenlere göre anlamlı derecede farklıdır. Ayrıca kadın öğretmen adaylarının sürekli kaygı düzeyleri de erkek adaylara göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Açık uçlu soruların analizi ise öğretmen adaylarının öncelikle KPSS'de başarılı olamama, iş bulamama- atanamama ve aile-çevre beklentileri konusunda kaygı duyduklarını ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular genel olarak daha önceki araştırma bulgularıyla benzerlik taşımaktadır. Özellikle KPSS'de başarılı olamama, işe girememe, atanamama kaygısı her iki cinsiyetteki öğretmen adaylarında açık bir şekilde ön sıralarda yer almaktadır. Kaya ve Varol (2004) cinsiyet açısından erkek öğretmen adaylarının işe girememe kaygısının kız öğrencilere göre daha yoğun olmasının "toplumumuzda ev geçindirme sorumluluğunun daha çok erkekte beklenmesinden" kaynaklandığını öngörmüşlerdir. Gül Akmaz ve Ceyhan (2009) ise ölçeklerden elde edilen

verilere göre cinsiyet açısından kaygı düzeyleri arasında farklılık çıkmamasını gelişen ve değişen dünyada kız ve erkeklerin ekonomik olarak ortak sorumluluklar üstlenmeye başlamasından kaynaklandığını savunmuşlardır. Ancak çalışmanın 2012-2013 eğitim yılında yapılması nedeniyle ulaşılan bu sonuçların şu an daha da yoğun yaşanabileceği öngörülmektedir. Son yıllarda Sınıf Öğretmeni atamalarındaki sayıca düşüş ve bu yılsonunda yapılması planlanan KPSS’de Sınıf Öğretmeni atamalarında “Alan sınavının” gelmesinin öğretmen adaylarında ki olası kaygı nedenlerini daha da artırabileceği öngörülmektedir. Bu nedenle araştırmacılar dönem sonunda bu yıl mezun olacak adaylara benzer bir uygulamayı tekrar yaparak sonuçlarını incelemeyi planlamaktadırlar.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanılarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Öğretmen adaylarının kaygı nedenleri arasında atanılacak yerde yaşanabilecek sorunlarında vurgulandığı görülmektedir. Bu kaygının özellikle doğu, terör vb. nedenlerden kaynaklandığı yazılmış olsa bile özellikle öğretmen adaylarının yetiştikleri ve öğrenim gördükleri ortamlardaki yaşam standartlarını yakalayamama korkusu da açık olarak görülebilmektedir. Konuşmalarında barınma, ısınma, ulaşım gibi sorunlarla karşılaşmaya yönelik çekinceler öğretmen adayları tarafından sıklıkla dile getirilmektedir. Bu durumun azaltılabilmesi için özellikle farklı bölgelere (aileden uzağa) atanan öğretmen adayları için okullarına yakın uygun barınma koşullarının sağlanması önerilebilir. Belki bu sorun MEB ve bölgelerinde okuma olanağının sağlanmasını isteyen, atanan öğretmenlerin sık sık tayin isteyerek bölgeden ayrılmalarından dert yanan bölgenin iş adamları- hayırseverleri tarafından uygun barınma evleri inşa edilerek çözülebilir.

Özellikle bu yıl uygulanacak olan Alan sınavıyla ilgili sınava kısa bir süre kalmışken oldukça detaylı ve örnekli açıklamaların yapılması, ayrıca bu konuda öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanlarının da bilgilendirilmeleri bu konuya yönelik kaygıların azaltılmasını sağlayabilecektir.

Öğretmen adaylarının “ders çalışamama, okul ve dershaneyi birlikte götürememe, arkadaş ve çevre sorunları, özgüven eksikliği” gibi konularda kaygılarını belirttikleri gözlenmiştir. Bu yüzden üniversitelerde belirtilen konularda öğretmen adaylarına rehberlik desteği sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Başaran, H., M.; Taşğın, Ö.; Sanioğlu, A. ve Taşkın, A.K.. (2009). Sporcularda Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (21), 533-542.
- Baştürk, R. (2007). Kamu Personeli Seçme Sınavına Hazırlanan Öğretmen Adaylarının Sınav Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 17 (2), 163-176.
- Bilgin, N.(2000). *İçerik Analizi*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayını.
- Çakmak, Ö., ve Hevedanlı, M. (2004). Biyoloji Öğretmen Adaylarının Kaygılarını Etkileyen Etmenler. 6-9 Temmuz 2004, XIII. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'na sunulan bildiri*, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Erozkan, A. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Sınav Kaygısı Ve Başaçıkma Davranışları, *Muğla Üniversitesi, SBE Dergisi*, (12), 13-34.
- Gül Akmaz, M. ve Ceyhan, N. (2009). Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Durumluk – Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Tokat Örneği), *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* (1), 131-147.
- Karasar, N. (1991). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, (4. Basım), Ankara: Sanem Matbaacılık.
- Kartopu, S. 2012. Lise Öğrenci ve Öğretmenlerinin Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kahramanmaraş Örneği). *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 147-170.
- Kaya, M, Varol, K. (2004). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Samsun Örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (17), 32-63.
- Öner Necla ve Ayhan Le Compte (1983) *Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Sazak, N. Ece, S. (2004). Bolu Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin ÖSS ve Özel Yetenek Sınavlarına yönelik kaygıları. *1924-2004 Müzik Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi* SDÜ, Isparta
- Uşaklı, H. ve Yapıcı Ş.(2011) Grup rehberliğinin sınav kaygısına etkisi üzerine öğrenci görüşleri, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 101-114.
- Urgan, R. (2012, 27 Nisan). Bilim kaygının olumlu yönlerini keşfediyor. *Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi*. s, 10-11.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (2.baskı). Ankara: Seçkin.

SUMMARY

Anxieties may be deemed among the emotions that are important for people. It is a known fact that preservice teachers who are receiving education and who want to realize and develop themselves may have various anxieties. For these reasons, detection of situational and continuous anxiety levels of preservice class teachers was foreseen in the research. Anxiety may be defined as a dangerous signal that can be heard and perceived through conscious part of a person and it may be stimulated by an external sensation. The anxiety may be situational or continuous. Both of these anxiety types can lead to various spiritual or bodily complaints in person. Due to body wearing effects of anxiety, detection of anxiety states of the people may be seen as important. The situational and continuous anxiety levels of preservice teachers were examined in this research. Also by asking an open ended question to the students, it was requested them to detect the factors that mostly make them anxious. In the research, the "preservice teacher" term was used for the students in the sampling group who were educated in 4. Class of class teacher training department. Within the direction of this general object, the sub-goals of the study is as follows: 1. Sub-goal; In general, how were anxiety levels of preservice teachers? 2. Sub-goal; Were anxiety levels of preservice teachers different in terms of education types? 3. Sub-goal; Were anxiety levels of preservice teachers different in terms of gender? 4. Sub-goal; Were anxiety levels of preservice teachers different in terms of their marital statuses? 5. Sub-goal; Were anxiety levels of preservice teachers different in terms of their successes in the school? 6. Sub-goal; What did preservice teachers mostly state in terms of the factors that mostly make them anxious?

In the study, survey model was used and it included an approach that aimed to describe a preexisting condition as it was. The university at which the researchers were working was determined as working environment. The reason of this situation was that the environment "was easily accessible". 4. Class students who were in a preparation for graduation and taking a Public Personnel Selection Exam (KPSS) were taken as basis in the detection of sampling. These were Situational Anxiety Scale (STAI FORM TX –1) and Continuous Anxiety scale (STAI FORM TX – 2). Adaption and arrangement of the scales into Turkish was carried out by Mrs. Necla Oner and Mr. Ayhan Le Compte. The values that were detected for the reliability of Continuous Anxiety scale (Cronbach-Alpha) was 0,83-0,87 and it was 0,94-0,96 for situational anxiety scale. Both of the scales were constituted from 20 items and they were

Also in the study, an open ended question was directed with the aim of data diversity. "Content analysis" was applied on the data that were gained from open ended questions. The researcher read the open ended questions individually and they were evaluated in the shape of encodings and then they were compared in terms of encoding reliability. Also open ended questions were individually analyzed as no difference was detected at the anxiety scales in terms of gender while making encoding. The questions of female preservice teachers were separately evaluated and questions of male ones were separately evaluated. In this comparison, the encoding reliability (conformation percentage) was detected as 89,58 whereas it was detected as 85,71% for males.

According to the findings gained from the students; it was detected that in general preservice teachers had a “medium level” Situational and Continuous Anxiety situations. Martial statuses and academic successes of preservice teachers did not make a significant difference on situational and continuous anxiety levels of them. Situational anxiety levels of the ones who were educated in the evening education were significantly different compared to the ones who were educated in day education. Also continuous anxiety levels of female preservice teachers significantly showed difference compared to the males. The analysis of the open ended questions revealed out that preservice teachers were feeling anxiety about primarily being successful in Public Personnel Selection Exam (KPSS), finding a job-being assigned and family-environment expectations. In general, the finding gained from this study carries similarities with findings of former research. Especially, being successful in Public Personnel Selection Exam, not finding a job, not being assigned were taken place in the tops for both female and male preservice teachers. But it is foreseen that these results of the study that were gained due to that it was carried out in 2012-2013 school year may be seen more densely now. It is foreseen that the number decrease of Class Teacher assignments in the recent years and addition of a “Field Exam” to Public Personnel Selection Exam that was planned to be done at the end of this year for Class Teacher assignments may even more increase the anxiety causes. Therefore, the researches are planning to reexamine the results by carrying out a similar application on the preservice teachers who will graduate at the end of this year. Also some suggestions are making according to the research findings.